

PASTORALNE KONSEKVENCE KATEKIZMA KATOLIČKE CRKVE ZA CRKVU U HRVATSKOJ

DR. MILAN ŠIMUNOVIĆ

KKC i svijet promjena

Katekizam Katoličke Crkve (KKC) pojavljuje se i povjerava Crkvi u povijesnom momentu koji je obilježen epohalnim i globalnim prijelazom u novo doba. Nakon velikih nada i zanosa, što je obilježavalo vrijeme poslije Drugog vatikanskog koncila, te pokoncilskih pokušaja u uvjerenju da će se dogoditi neka čudesa obnove Crkve, ona se ipak u cjelini našla pred svojevrsnim »zidom« u procesu inkulturacije evanđeoske poruke, to jest njene integracije u socio-kulturalni ambijent koji se jako izmijenio. Na pragu trećeg tisućljeća Crkva aktivira sve svoje potencijale u zadatku prenošenja vjere budućoj generaciji, u kontekstu kulturalnog i religioznog pluralizma. Sekularizacijski pristup stvarnosti, bilo u znanosti, politici, tehnologiji i životu uopće, dominantan je i, na neki način, sveobuhvatan, kao da se »udiše zrakom«. Mase krštenih žive uronjeni u ovu stvarnost, pozvani da u njoj pruže evanđeosko svjedočanstvo. Izgleda da postoje valjani razlozi za tvrdnju da nisu u pitanju toliko doktrinalne spoznaje vjere, već sam čin vjere, a to znači temelj svega.

U apostolskoj konstituciji promulgacije KKC Ivan Pavao II, u želji da KKC bude sigurna norma za poučavanje vjere, valjan i legitiman instrumenat u službi crkvenog zajedništva, izražava uvjerenje da će on »dati značajan doprinos obnovi cjelokupnog crkvenog života, što je zaželio i započeo Drugi vatikanski koncil«.¹

Očito je da bi ovo usmjerenje trebalo imati trajno pred očima kada je riječ o posljedicama ili barem odjeku koji bi KKC mogao imati na djelovanje i život Crkve. Istina, Crkva se s njime još praktički nije pravo ni suočila jer ga tek fragmentarno poznaje. Intencije autora, u prvom redu pape Ivana Pavla II, očito su bile da se u Crkvi, u njenu djelu i životu, dogodi pomak u četiri pravca: u jasnoći i kvaliteti njene vjere, u slavlju, u životu po vjeri i u molitvi.

Mislim da već na početku treba reći da Crkva u Hrvata može na određeni način biti ponosna što je uvelike djelovala »na liniji« onoga što KKC donosi, kako preko svojih pastira, tako i teologa i svih pastoralnih djelatnika. Ne osvrćući se na zanemariva »iskakanja«, to jest određena tumačenja vjere ili neke ne baš uvijek sretne primjene u praksi, možemo reći da su naši skupovi odisali »vjernošću Bogu i vjernošću čovjeku«, što je općeprihvaćen temeljni princip svake evangelizacije i katehizacije. Naša se Crkva trsila u

¹ Ivan Pavao II, *Constitutio apostolica »Fidei depositum«*, br. 1.

nastojanju što adekvatnije inkulturacije evanđeoske poruke, što je posebno došlo do izražaja na raznim teološko-pastoralnim tečajevima, katehetskima školama, seminarima i duhovnim pokretima. Stoga nema mjesta nikakvom skrivenom triumfalizmu onih koji misle da će sada »čuti lekciju« svi oni koji su izlazili »izvan okvira«. Moramo ipak biti objektivni i odati priznanje mnogima koji su se trudili, više ili manje uspješno, u usađivanju Evanđelja na ovim prostorima. To, dakako, nije uvijek išlo kako bi trebalo. Ako smo se često našli pred nepremostivim zaprekama, to jest ako su neke inicijative bile kratka daha, nije to samo zbog našeg nedovoljnog angažmana ili duha, već i zbog brojnih čimbenika, prisutnih uostalom u cijelom svijetu, posebno na europskoj razini. Papa Pavao VI. u apostolskom nagovoru o evangelizaciji u suvremenom svijetu kaže: »Nema dvojbe da je rasejep između Evanđelja i kulture drama našega vremena kao što je bio slučaj i u drugim razdobljima. Treba stoga da se sve poduzme u smjeru plodnog evangeliziranja kulture, odnosno još točnije rečeno, kultura. U sučeljenju s Radosnom vijesti one moraju biti preporođene. Do takva sučeljenja, međutim, neće doći ako Radosna vijest ne bude naviještena«². A biskupi Europe na simpoziju o evangelizaciji sekularizirane Europe konstatiraju velike teškoće na putu naviještanja, jer se je europski humanizam dobrim dijelom, s mnogim svojim vrednotama, otrgnuo od Božjeg okrilja i zato počeo izlučivati određene »toksine« koji truju atmosferu življenja³. Očito da to onda sili Crkvu na premišljanje svoga poklada i usredotočivanje na središte svoga djelovanja, to jest na pravi »što« i »kako« u jedinstvenoj cjelini, čemu se kod nas zadnjih godina pridavala velika važnost. Nije riječ, naime, samo o sadržaju već i traženju načina kako ga prenijeti. Ateistički humanizam predstavlja veliki izazov kršćanskoj zajednici ukoliko drži da kršćanstvo nema budućnosti u »odrasloj zajednici«. Kardinal J. Ratzinger vidovito ukazuje na konkretni i, za našu situaciju, vrlo naglašen problem: »Liberalizam i marksizam našli su se na zajedničkom terenu i sporazumjeli u tome da kontestiraju religiji da ima pravo kao i sposobnost da prožimlje 'res publica' i zajedničku budućnost čovječanstva«⁴. To je trajalo dugi niz godina, ostavilo duboke tragove u dušama ljudi, a na svoj način u raznim strujama i pokretima traje i danas.

Zadatak je teologa da »uđu u diskusiju sa stvarnošću« kada se radi o pravom razumijevanju sadašnjeg trenutka u vidu hoda prema budućnosti, osobito što se tiče doprinosa vjere u stvaranju novog vremena i čovječanstva. U Crkvi ne bi smjelo biti mjesta za pesimizam, jer je – reći će biskupi Europe – »svojom naukom i djelovanjem sve više prihvaćena, štoviše ona je nosilac i jamac svjetske ljudske savjesti«⁵. Ipak nešto će se morati brzo mijenjati. U tom smislu evo nekih početnih razmišljanja.

KKC i religiozni infantilizam odraslih

Stjecajem okolnosti, uslijed struja koja guše otvorenost prema transcenciji a onda i Kristovoj poruci kao i nedovoljne spremnosti Crkve za novu evangelizaciju, dogodio se

² Pavao VI, Evangelii nuntiandi. Apostolski nagovor o evangelizaciji u suvremenom svijetu, Zagreb 1976, KS, dokumenti 50, br. 20.

³ Vijeće biskupskih konferencija Europe, Evangelizirati »sekulariziranu Evropu«, Zagreb 1986, KS, dokumenti 80, str. 39–44.

⁴ J. Ratzinger, Svolta per l'Europa. Chiesa e modernità nell'Europa dei rivolgimenti, Torino 1992, Edizioni paoline, str. 6.

⁵ Pavao VI, isto, str. 48.

fenomen religioznog infantilizma u mnogih kršćana, što se odražava u neznanju o vjeri a onda i u življenju iz vjere. Riječ je o toliko puta utvrđenoj činjenici da ima sve veći broj krštenih koji nisu evangelizirani. To onda stavlja u pitanje ono djelovanje Crkve, njen pastoral, koji se temelji na pretpostavci da je dosta da se osigura zrela vjera u odrasloj dobi time što se djecu prati određenom katehezom, čime je na neki način sve učinjeno. Međutim, uočavamo da sakramentaliziranom djetinjstvu ne odgovara po sebi odrasla vjera. I otud muka koju osjećaju pastoralni radnici s obzirom na uloženi trud u radu s djecom i mladima, te rezultate koji iz toga proizlaze. Već je poznata činjenica da za mnoge završetkom vjeronauka, posebno slavlja krizme, uglavnom završava i vidljiviji kontakt s Crkvom, što je inače i europski fenomen. A to se počelo događati osobito u onim sredinama gdje je odgoj u vjeri ostajao bez podrške obitelji i okoline, koja je (osobito određeni tip škole, mediji i širi okoliš) učinila svoj presudan utjecaj, nametnula svoja gledišta.

U našoj Crkvi pred dvadesetak godina uočavao se taj fenomen i mnogi skupovi, počev osobito od katehetskih ljetnih škola, ukazivali su na problem spomenutog religioznog infantilizma odraslih. Uslijedili su napisi o biblijskoj neishranjenosti našega naroda, o kršćanima koji ne umiju »pružiti razlog nade koja je u njima«, koji nemaju prave hijerarhijske ljestvice u svom vjerovanju što se onda odražava u konfuziji istina vjere i običaja. Takvi kršćani su sve nesposobniji da izdrže u novom vremenu i da djeluju iz vjere.

Posebno je uočljiv problem kontrasta između kulturalne i profesionalne zrelosti mnogih kršćana s jedne strane te poznavanja vjere s druge strane. Mnogi intelektualci npr. »u svom obiteljskom i profesionalnom životu pokazuju inicijativu i jako su aktivni i sposobni stručnjaci. Međutim, u religioznoj sferi ograničavaju se na djetinjta, često djetinjsta ponašanja. U redovitom životu postaju odrasli, a u religioznom ponašanju ostaju infantilni«⁶. U krajnjem slučaju, imamo tip kršćana koji je odrastao, ali od vjere znade samo odrecitirati neke odgovore naučene napamet u djetinjstvu. A. Görres kaže: »Znakovi tog infantilizma primjećuju se u pomanjkanju kritičkog duha, fideističkom bijegu, strahu od stvarnosti, pomanjkanju inicijative, rigorizmu i moralizmu, u odnosu prema zemaljskim stvarnostima«⁷.

Mi ovdje imamo i posebni fenomen, to jest masu onih koji zbog određenih razloga, što zbog zabrane od sistema ili omalovažavanja sredine, te nemara roditelja, nisu prošli nikakav vjeronauk, a sada su se uslijed demokratskih promjena »probudili kao katolici«, bilo što vide da im zaista nešto manjka bilo što je to sada neki »određeni trend«. Postavlja se pitanje kako pomoći čovjeku da na osoban i slobodan način izvrši temeljne izbore vlastitog života a ne da »slijedi situaciju«. To traži dostojanstvo njegove osobe.

Presudno je pitanje s čime će se, s kojim sadržajima, sada susresti taj suvremeni čovjek, ako zaista ozbiljno misli stati »na put vjere«. Jer premda ima ne mali broj onih koji će biti »vjernici iz interesa«, ne smijemo zaboraviti da ima velik broj tragalaca. Kako će se takvi i brojni vjernici po imenu ali ne po znanju i uvjerenju susresti sa KKC? Pravi susret ne može se dogoditi ako se ne promijene i strukture uvođenja u vjeru, točnije ako se pastoral više ne usredotoči na odrasle ljude.

⁶ A. Brien, *Le cheminement de la foi*, Seuil, Paris 1964, str. 154.

⁷ A. Görres, *Patologia del cattolicesimo*, Herder-Morcelliana, Roma-Brescia 1969, str. 17.

Nova evangelizacija za odraslost u vjeri

Nova situacija stavlja Crkvu pred zadatak traženja novih usmjerenja, u čemu se KKC pojavljuje kao nenadomjestivo pomagalo. U prvom redu traži se novi pristup i u samoj evangelizaciji mladog naraštaja. Činjenica je da mnoga djeca i mladi danas dolaze na vjeronauk a da nisu evangelizirani, to jest da bi imali minimalno i nužno iskustvo vjere u Isusa Krista, a što se stječe najprije kroz obitelj. To zahtijeva novi napor, osobito kada je riječ o djeci i mladima koja se kasnije uključuju u vjeronauk, oslobađanja njihova duha od niza utjecaja, objektivna i predrasuda koje su primili od okoline, čak i u obitelji. Mnogim mladima, a da i ne govorimo o odraslima, trebat će pokazati da vjerovati nije ljudski apsurdno, štoviše kako ističe KKC, vjera je antropološka potreba, što se posebno uočava u čovjekovu traženju smisla. Čini mi se da su te stranice u KKC, to jest o traženju smisla i osmišljenje života u vjeri, posebno vrijedni doprinos u »predevangelizaciji« i »predkatehezi«, to jest u pripremi terena za prihvat navještaja.

Nije potrebno dokazivati kako više ne može izdržati tzv. usmjerenje »sociološke vjere i Crkve« ili »Crkve mase«, po kojem su vjernici po tradiciji, znači po rođenju na određenom katoličkom području. Time se ne želi reducirati broj kršćana, eliminirajući one koji su na nižem stupnju vjere ili crkvenosti. Ali ne treba se ni bojati da bi eventualno smanjenje broja kršćana, a zbog zahtjevnosti kršćanske poruke, bilo na štetu njena vršenja autentičnog poslanja. Crkva može čak biti izazovnija, simpatičnija, a onda i privlačnija za brojne tragatelje. Svakako ona Crkva u nas koja je na »brzinu« pokrstila ne mali broj djece i odraslih, često sa sumnjivim motivacijama, nije baš stekla kredibilitet u ozbiljnih ljudi. U to smo se već mogli uvjeriti.

Zahtjevnost Crkve, kada je riječ o odraslima, voditi će prema uozbiljenju vjernika, a onda i pravoj radosti u vjeri koju nije mogao doživjeti onaj mladić u Evandelju, ne poslušavši Isusov poziv (usp. Mt 19,16-22). Moramo se suočiti s činjenicom da je u mnogih starijih uvelike umanjen osjećaj za neke temeljne postavke vjere, uz ostalo milost, oproštenje grijeha, nada u vječni život i dr. Sam događaj Isusa Krista i njegov misterij malo dolazi do izražaja. Na djelu je u mnogih kršćana »vjera bez dogme« ili prvenstveno življena kao etičko zalaganje, osobito za pravdu i mir, pa otud i zaključak da je važno biti »dobar čovjek«. ⁸ Ovdje se mora dogoditi pomak što želi KKC. Nitko, naime, ne sumnja da je kršćanska vjera u biti vezana uz vršenje zapovijedi ljubavi i pravde, što je temeljni znak kršćanske prisutnosti u svijetu. Ali, vjera se ne može svesti samo na prakticiranje pravde, na određeni humanizam pogotovo ako prerasta u humanizam »bez pokrića vjere«. Njeno središte je Isus Spasitelj, milost, pomirenje, oproštenje, zajedništvo s Bogom, božansko posinjenje. Vlastiti zadatak Crkve, na kojoj se temelji i njen identitet, jest: »učiniti sve da ljudi upoznaju Boga i proklamiraju njegovu Kraljevstvo«⁹, slijedeći Kristovo upozorenje o prvenstvenom traženju Kraljevstva i njegove pravednosti (usp. Mt 6,33).

Naviještati i učiti ove središnje stvarnosti Evandelja, koje su jedini pravi temelj za novoga čovjeka i pravi humanizam, izgleda da je sve teži zadatak u današnjem svijetu. Ipak, možemo se nadati da će KKC pomoći da se pripremaju vjernici koji će u sekulariziranom svijetu biti sposobniji živjeti u autentičnosti svoje kršćansko osvjetloženje.

⁸ Usp. C. Sepe, *Catechesi e nuova evangelizzazione verso il terzo millennio*, u: *Un dono per oggi. Il Catechismo della Chiesa cattolica*. Edizioni Paoline, Torino 1993, str. 20.

⁹ Usp. J. Ratzinger, isto, str. 143.

Međutim, dalja reći da ovo usredotočivanje na »stvaranje odraslih vjernika«, to jest kršćana odraslih u vjeri, nužno pretpostavlja i reviziju pastoralnih kriterija Crkve, počev od sakramentalizacije, posebno kada je riječ o krštenju. Zato su očito potrebne katekumenalne strukture, bilo za one koji se prvi puta približavaju kršćanstvu, bilo za one koji se nalaze na putu prema zrelijoj vjeri. Naša se Crkva na svoj način zaputila tim putem, posebno i sa najnovijim uputama naših biskupa¹⁰. Ovisit će o svima nama kako će se to provesti u život. Upravo u tom pristupu već su dijelom prisutne teme iz Katekizma, čime smo među prvima na neki način krenuli u njegovu oživotvorenje. Nema sumnje da će sva dinamika uvođenja u vjeru i život kršćanske zajednice morati više katekumenalno usmjeriti, jer taj pristup pretpostavlja da je vjera proces, a ne nešto što se samo »obavlja«, a samo slavlje sakramenata vjeru pretpostavlja.

Naprijed rečeno pretpostavlja da Crkva, kako se ona definirala na Drugom vatikanском saboru, raste sve više u svijesti da je Božji narod, čiji su pripadnici »jednaki po dostojanstvu a različiti po službama«. Mislim da je presudan čas prijelaza velikog dijela vjernika laika iz stanja infantilizma i pasivnosti ka preuzimanju pune i efektivne odgovornosti, što se pristoji odraslim članovima kršćanske zajednice, i to preko raznih službi o čemu govori i KKC. Ako smo do jučer i imali opravdanja za nemogućnost angažmana vjernika laika, danas to više ne stoji. Mora se dogoditi nešto u promjeni »formae mentis« kako u klerika s obzirom na vrednovanje laika, tako i u laika u odnosu na klerike¹¹. To pretpostavlja sistematsko izgrađivanje vjernika, u prvom redu školovanje ali ne »samo za svoju dušu« i osobnu izgradnju već da budu evangelizatori na svim područjima. Kvaliteta Crkve se uvelike poboljšava kada je angažirana sva Crkva a ne samo posvećeni službenici ili neka uža elita, poučena u vjeri, dok je najveći dio vjernika u inferiornom stanju, što pogoduje subordinaciji. Sva je Crkva pozvana da »prorokuje«, da riječju i životom naviješta, unoseći evanđeoski duh u sve pore ljudskoga života, kako kroz društveno-politički angažman tako i kroz kulturu, školstvo, medije i dr. Opasnost je da se to prepusti drugima, a da Crkva ne izvrši svoj dio odgovornosti. U tom smislu možemo postaviti pitanje koliko smo iskoristili priliku prošlih godina demokracije? Koji je razlog da još veliki dio vjernika šuti, ne oglašava se i ne angažira iz vjere? Da li je to zbog dugogodišnjeg perioda življenja u strahu ili također zbog neznanja, praktički zbog praznine s obzirom na vjeru? Začudujuće je da se malo čuje na novinskim stranicama, čak i u crkvenom tisku, one vjernike laike koji su završili razne teološke institute. Ili se ustručavaju ili ih »nitko nije unajmio« pa stoje besposleni. Očito se tu neće moći izgovoriti mnogi od odgovornih u nekim crkvenim strukturama.

No, vratimo se još potrebi pastorala usredotočenog na odrasle. Jer odrasli su prvotni adresati kršćanske poruke, što očito pretpostavlja i KKC. Vjera malenih je uglavnom participiranje na vjeri odraslih, uvođenje u vjeru i život odraslih, konkretno kršćanske zajednice¹². Nema sumnje da ovo pretpostavlja sasvim drugu metodologiju rada s odraslima i za odrasle, a da i ne govorimo o potrebi preformulacije kršćanske poruke, osobito kršćanskog projekta života. Riječ je o »hijerarhiji istina«, njihovoj usredotočenosti na središte vjere (otajstvo Presv. Trojstva i kristocentrični pristup, prisutan u KKC). Ne želi se time reći da će naučavanje i produbljivanje poznavanja vjere automatski proizvesti preo-

¹⁰ Hrvatski biskupi, Pristup odraslih u kršćanstvo, Zadar-Zagreb 1993. Hrvatski institut za liturgijski pastoral.

¹¹ Usp. B. Šagi, Suodgovorno sudjelovanje laika u izgradnji partikularne Crkve, II. dio, u: Vjesnik đakovačke i srijemske biskupije, Đakovo, br. 11/85, str. 172–173.

¹² Usp. E. Alberich, Orientamenti attuali della catechesi, Elle Di Ci Torino-Leumann 1971, str. 35–41.

brazbu. No, činjenica je da dobro poznavanje vjere, to jest sve veće otkrivanje njene osloboditeljske i radosne dimenzije, vodi procvatu života po vjeri. Odrasli kršćanin ipak se procjenjuje i po tome koliko se trudi da znade ono bitno što Crkva vjeruje, što slavi, što živi i što i kako moli, to jest ta »četiri stupa« na kojima počiva odrasla vjera, kako ih definira KKC. Takav kršćanin je spremniji da svakome pruži razlog nade koja je u njemu, da znade obrazložiti ono što ga u životu nosi i što ga čini radosnim (usp. 1 Pt 3,15).

Radi se o potrebi prevladavanja deformiranih vizija koje svode npr. kršćansku moralnu poruku na loš moralizam ili seriju više ili manje paralizirajućih zabrana, umjesto da mu se predstavi u svojoj dubini i radosti, kao prijedlog za novi život u Kristu, za novoga čovjeka, kako govori KKC za što je dovoljno pogledati prezentiranje deset zapovijedi. To je tim potrebnije što se susrećemo s generacijama odraslih koje su odgojene u ateizmu i indiferentizmu, a koje u isto vrijeme pokazuju i neku simpatiju prema Crkvi. S druge strane susrećemo se i s uvjerenjem da je dovoljno kršćanstvo obojeno nacionalnim i tradicionalnim osjećajima, bez pravoga temelja vjere, što jasno ne može izdržati. Mnogi od takvih koji su »u prvom naletu« došli u Crkvu, već su se udaljili. Otud goruća potreba sustavnog ali, što dobi što situaciji, nadasve primjerenog navještaja Kristove poruke, to jest gledanja na čovjeka kako gleda Krist, što nužno mora voditi obraćenju. To znači da se navještaj Crkve ima suočiti s onim mišljenjima, stavovima i ponašanjima koja su u suprotnosti s onim evanđeoskim, sa zadatkom da isprevrne mjerila razmišljanja i ponašanja¹³.

Neki konkretni urgentni zadaci

U tom smislu smatram da valja koristiti redovite kao i izvanredne, te sasvim nove kanale promišljanja i prenošenja vjere, sada prema KKC i ranijim pokoncilskim dokumentima.

Ako je »Catechismus ad parochos« (tridentinski) bio namijenjen prvenstveno župnicima koji stjecajem okolnosti nisu bili previše verzirani u teološkim pitanjima, a ovaj KKC za cijelu Crkvu, počev od pastira-biskupa, župnika i drugih odgojitelja u vjeri, zar danas baš njima najviše ne treba? Jer mnogo toga se izmijenilo, a biblijsko-teološko znanje vremenom je osiromašilo i izbljedio, ovisno i o tome koliko se, kada i kako studiralo. Nema sumnje da je u svezi s time nužno sistematsko proučavanje KKC, dakako s referencama najnovijih crkvenih dokumenata i teološkog razmišljanja.

KKC bi trebao biti prisutan u redovitoj teološkoj izobrazbi, kako za svećenike tako i za vjeroučitelje. Pojedine teme trebalo bi obrađivati na mjesečnim koronama, rekolekcijama, tečajevima i seminarima. To naglašavam stoga što će upravo svećenik ostati i dalje presudan čimbenik u posredovanju vjere. O njegovu uvjerenju, njegovu tumačenju i nadasve njegovoj vjeri, koja znade pružiti razloge nade i pravo obrazložiti ono što vjeruje, koja je projekt, smisao, život u punini – što će se morati vidjeti kako iz propovijedi, vjeronauka, ispovijedi a nadasve u životu – ovisit će vjera mnogih, tim više što je suvremeniji čovjek kritičkiji, postavlja mnoga pitanja i čeka prave odgovore.

Kada se radi o novoj evangelizaciji, koja je urgentan zadatak Crkve, danas u okviru redovitog pastoralna valja staviti naglasak na:

– rad s mladima, kako u školi tako i u župskim zajednicama, jer je porazno neznanje koje kod njih susrećemo;

¹³ Pavao VI, isto, str. br. 14.

– sustavniju evangelizaciju roditelja u povodu traženja krštenja za svoje dijete, jer je neizostavno vrijeme od traženja sakramenta do njegova slavlja pretvoriti u vrijeme evangelizacije.

– na predbračne tečajeve gdje dolaze mnogi koji su samo kršteni, bez, skoro, ikakva kontakta sa Crkvom. Njima je potrebno osnovno uvođenje u vjeru. Oni su sada i više raspoloživi, osim ako se to ne događa »zadnji čas«, to jest neposredno pred samo crkveno vjenčanje.

– na evangelizaciju obitelji, na što nas poziva i ova Međunarodna godina obitelji. Jer, statistike nam pokazuju da je u nekim sredinama najviše djece na vjeronauku onih roditelja koji nemaju neke »veze sa Crkvom«, ili čak nisu ni kršteni, a da i ne govorimo o broju onih koji nisu proslavili određene sakramente, osobito sakrament crkvene ženidbe.

– na pokretanje »župskih škola« (određenih katehetskih škola kao u prvim stoljećima kršćanstva) na kojima bi se proučavao KKC, njegovi temeljni sadržaji, počev od stvaranja »jezgre odraslijih kršćana«, naših suradnika koji su zauzeti ali nemaju često »temelja u vjeri«, pa mnogi brzo sustanu ili se udalje. Imamo ne mali broj vjernika koji neće moći završiti stručne teološke institute pa će na njih trebati misliti u okviru naših župa ili dekanata, to jest na seminare za produbljenje vjere kako bi bili sposobniji prenositelji vjere, bolji djelatnici iz vjere.

– na važnost medija, posebno televizije. Treba inzistirati da se konačno otvori veća mogućnost sustavnog iznošenja kršćanske poruke a ne samo nekih manifestacija, slavlja i blagoslova, što ponekad djeluje i kontraproduktivno. Crkva ima pravo da upozna sve ljude sa Kristovom porukom, bez obzira što je svjesna da je svi neće htjeti poslušati. Ali poziv, i to što originalniji, mora biti upućen svima. Ako se od Crkve očekuje doprinos u duhovnoj obnovi Hrvatske, onda joj treba za to dati i priliku, to jest da može izložiti svoj nauk, iznijeti svjetlo kojim se rasvjetljuje i osmišljuje ljudsko djelovanje i život. Mislim da imamo pravo tražiti sat vjeronauka tjedno na televiziji, gdje bi se angažirali teolozi i katehisti i gdje bi se na neki način »popularizirao« KKC u svojim temeljnim postavkama. To je na liniji toliko potrebne »evangelizacije javnosti«, što se osjeća kao goruća potreba osobito za ljude iz politike, kulture, školstva, zdravstva i dr., koji bi trebali biti upoznati sa zasadama kršćanske vjere, jer su one u temelju ove kulture, premda još uvijek potisnute ili barem iskrivljene. Ne radi se pritom o nikakvoj klerikalizaciji već o služenju Crkve ovom čovjeku i narodu u cjelini. Ovakvo »pojavljivanje Crkve« u javnosti mislim da bi bilo daleko prihvatljivije nego s određenim slavljinama koja veliki dio ljudi naprosto ne razumije, pa to odbacuje ili u tome gleda presizanje ili nametanje Crkve i njenog utjecaja, s raznim konotacijama.

Sve rečeno ukazuje na potrebu izrade, na temelju KKC, KATEKIZMA ZA ODRASLE, bez čega će biti teško uvođenje u vjeru ili njeno produbljenje kada se radi o mladima i odraslima. Ovaj KKC neće biti prikladan za svačije ruke, to jest nije lako shvatiti njegov rječnik u nekim elementima, s mnoštvom citata bez daljnje razrade. Potrebno je »posredovanje«, to jest izrada nacionalnog katekizma sa metodološkim i didaktičkim usmjerenjima. Smatram da je to najpreči zadatak naše Crkve, čak važniji od izrade katekizama za djecu. Mislim da naša Crkva ima snage za jedan takav pothvat, ima ljudi provjerenih u teoriji i praksi, samo ih treba okupiti i omogućiti im da to izvedu. Mi imamo i niz dodatnih materijala, počev od dokumenata naših biskupa, poslanica, radova pojedinih stručnjaka, a da i ne govorimo o velikom bogatstvu koje se krije u Zbornicima katehetskih ljetnih škola, kako sa sadržajne tako i metodološke strane. Sve je to, nažalost, pohranjeno u našim knjižnicama, nedostupno širem krugu. Nama nedostaje koordinacije i volje za zajednički pothvat. Možda bi i novo Vijeće za nauk vjere i katehizaciju moglo više učiniti u tom

pravcu. Opasnost je da se sve više »rastaće« onaj neobični entuzijazam od 70-tih godina na ovamo, kada su se okupljali teoretičari i praktičari, radili ekipno i u timovima, što je osobito dolazilo do izražaja na Katehetskima ljetnim školama. Možda nas je i ova situacija »ni rata ni mira« udaljila, trebalo je spašavati život i suočiti s nizom drugih zadataka, počev od prognanika, izbjeglica i dr. No, bez obzira na to, moramo priznati da je i nas zahvatio proces individualizacije, to jest uvlačenja u sebe i svoje uske okvire.

Upravo ekleziologija zajedništva, što je došla do izražaja na Drugom vatikanskom koncilu, ne dozvoljava nam da se prepustimo »sindromu individualizma« koji teži prema stilu života u kojem dominira »življenje svoje male sreće« a da se ne zanimamo za sudbinu zajednice, konkretno Crkve u nas. Katekizam odlično ističe uz »Ja vjerujem« i »Mi vjerujemo«. Ne mogu vjerovati a onda ni živjeti ako nisam poduprt vjerom drugih. Crkva je ona koja vjeruje, koja vodi i hrani moju vjeru. Kršćanska zajednica je prostor u kojem Crkva prestaje biti samo neki projekt, neka institucija sa zapovjedima i zabranama. Misterij, skriven, naroda Božjega na zemlji očituje se upravo u toj zajednici, u Mjesnoj crkvi i župskoj zajednici, privilegiranom mjestu življenja vjere. Kršćanska odnosno župska zajednica je prostor gdje kršćanska vjera postaje preobrazbena opcija, mjesto obraćenja, ispovijest vjere i zalaganje, gdje su sakramenti ne samo obredi već i slavlja, i gdje evanđeoski savjeti prerastaju u svjedočanstvo života. U ekleziologiji tridentinskog koncila i katekizma župnik je subjekt pastoralnog djelovanja, posebice poučavanja, a župa ili vjernici objekt. Međutim, ovaj katekizam temelji se na ekleziologiji Drugog vatikanskog koncila prema kojoj je Crkva i subjekt i objekt pastoralala, što znači da ona izvodi katehezu, riječju i životom prenosi Kristov projekt spasenja. Nužno je, čak presudno, uključivanje mnogih živih snaga kršćanske zajednice u katehetsko djelo.

U ovom kontekstu smatram uputnim ukazati samo na jedan detalj, jako znakovit, u KKC kada se govori o pripravi za krizmu koja mora smjerati k tome da kršćanina vodi sve intimnijem jedinstvu s Kristom, prema svojevrsnoj sve življoj familijarnosti sa Duhom Svetim i njegovim djelovanjem, darovima i poticajima, da bi kandidat mogao bolje preuzeti apostolske odgovornosti kršćanskog života. Dosljedno, kateheza potvrde će se truditi da budi osjećaj pripadnosti Crkvi Isusa Krista, bilo univerzalnoj bilo župskoj zajednici, na kojoj počiva posebna odgovornost u pripravi krizmanika (usp. KKC, br. 1309). Nema sumnje da je ovo »novi govor« i potvrda nastojanju naše Crkve, uobličena u Vjeronaučnom planu i programu za vjeronauk u školi, gdje se naglašava da je vjeronauk uvođenje u vjeru i život kršćanske zajednice.

U tom smislu vidim presudnu ulogu župske kateheze i svih drugih oblika okupljanja, a u vidu ne samo produbljenja vjere već uvođenja u vjeru kroz slavlja i iskustvo vjere kršćanske, odnosno župske zajednice. Na toj liniji vidim i potrebu Katekizma ili barem sustavnijeg programa za uvođenje u život kršćanske zajednice, sa konkretnim odgovornostima i zadacima svakoga kao člana Crkve, u konkretnoj Mjesnoj crkvi i župskoj zajednici, a kao odgovor na sve pogubniju primjenu »parole« »Krist da – Crkva ne«! Tome bi, usudujem se reći, moglo doprinijeti i kompletno premještanje vjeronauka iz župe u školu, ukoliko se zanemari župna kateheza.

Očito sve ovo stavlja u pitanje određeni tip župske zajednice i predviđa nove strukture s novim poletom, kako naglašava Ivan Pavao II. Jedino novo lice Crkve, ostvareno u konkretnoj župskoj zajednici, može osigurati i novu evangelizaciju. Koliko će u tome doprinijeti KKC? Toliko koliko ga budemo proučavali, ukoliko se budemo dali »izazvati« njegovom porukom, najprije pastoralni djelatnici a onda i svi Kristovi vjernici.